

فراوانی افسردگی در زنان قربانی تجاوز جنسی مراجعه کننده به مراکز پزشکی قانونی تهران (۱۳۹۲)

بهاره متقی دستنائی*، زیبا رئیسی^۱، فریبا آصفی^۱، مریم پوربختیار^۱

۱- کارشناس ارشد مامایی، مربی، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد، شهرکرد، ایران.

چکیده

زمینه و هدف: تجاوز یکی از مشکلات جدی جوامع بوده و یکی از پیامدهای جدی آن افسردگی است. این مطالعه به منظور تعیین افسردگی در زنان قربانی تجاوز جنسی مراجعه کننده به مراکز پزشکی قانونی شهر تهران انجام شد.
روش بررسی: این مطالعه توصیفی مقطعی روی ۱۳۰ نفر از قربانیان تجاوز جنسی شهر تهران در سال ۱۳۹۲ انجام گردید. از پرسشنامه بک برای ابزار تحقیق استفاده شد.
یافته ها: بیشتر سن افراد مورد مطالعه ۲۰ تا ۳۰ سال (۵۴ درصد) و بیشتر قربانیان متأهل (۴۸ درصد) بودند. ۶۲ نفر (۴۷/۷ درصد) دارای اختلال افسردگی تشخیص داده شدند که از این میان افسردگی خفیف، متوسط و شدید به ترتیب در ۵۸ درصد، ۲۷/۵ درصد و ۱۴/۵ درصد از افراد مشاهده شد.
نتیجه گیری: تقریباً نیمی از قربانیان تجاوز جنسی به افسردگی بعد از تجاوز جنسی مبتلا بودند.
کلید واژه ها: تجاوز جنسی، افسردگی، زنان

* نویسنده مسؤول: بهاره متقی دستنائی، پست الکترونیکی bahar_m6871@yahoo.com

نشانی: شهرکرد، دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد، دانشکده پرستاری و مامایی، گروه آموزش مامایی، تلفن ۰۳۸-۳۳۳۳۵۶۴۸
وصول مقاله: ۱۳۹۴/۲/۸، اصلاح نهایی: ۱۳۹۴/۹/۱، پذیرش مقاله: ۱۳۹۴/۱۲/۸

مقدمه

و مخدوش شدن بهداشت روانی خانواده و جامعه می گردد. افسردگی نه تنها به دلیل شیوع نسبتاً بالا، بلکه به دلیل پیامد های زیانبار آن شامل بستری شدن و خودکشی مورد توجه بسیاری از پژوهشگران است (۷). ۳۰ درصد از قربانیان تجاوز دچار افسردگی می شوند و این میزان در افراد بدون سابقه تجاوز ۱۰ درصد است (۸). عواملی مانند قبول کردن تابه های جامعه در مورد تجاوز، افزایش تعداد رابطه های دوستی و شرکای جنسی، سابقه قبلی قربانی شدن و محدوده سنی ۲۴-۱۶ سال از جمله عوامل زمینه ساز بروز تجاوز و آزار جنسی است. سوء رفتارهای جنسی در زنان با توجه به بستر فرهنگی هر جامعه و تحت تاثیر عواملی مانند وضعیت اقتصادی-اجتماعی خانواده، دریافت حمایت اجتماعی و داشتن اعتماد به نفس می تواند سبب آثار کوتاه و درازمدت جسمی، جنسی، اجتماعی و روانشناختی مانند اضطراب، افزایش خطر خودکشی، اختلال استرس پس از تروما و افسردگی شود (۹ و ۱۰). قربانیان تجاوز ۳۵ درصد بیش از سایر افراد از خدمات پزشکی استفاده می کنند و در صورت شناسایی اختلالات روانی در قربانیان تجاوز و سپس استفاده از خدمات روان درمانی در آنان، ۲۰ درصد

پدیده آزار جنسی که تجاوز هم شامل آن می شود؛ از دهه ۱۹۸۰ مورد توجه قرار گرفت. به نظر می رسد تجاوز در جوامع مدرن و در تمامی فرهنگ ها رو به افزایش است (۱ و ۲). تجاوز جنسی نوعی عمل جنسی نامشروع، خشونت آمیز و بدون رضایت است که منجر به دخول آلت تناسلی مردانه در آلت تناسلی زنانه، مقعد یا دهان فرد قربانی می شود (۳). حدود ۱۲ تا ۱۵ درصد زنان آمریکایی (۴ و ۵) و ۱۹/۵ درصد زنان انگلیس (۲) در زمانی از زندگی مورد تجاوز قرار گرفته اند. شیوع سوء رفتار جنسی در دختران و زنان ۶۲-۶ درصد و در پسران و مردان ۳۱-۳ درصد گزارش شده است (۵). به نظر می رسد ۸۰ درصد از موارد تجاوز به دلایل مختلفی گزارش نمی شوند (۵ و ۶). افراد بعد از تجاوز دچار مشکلات مختلف گوارشی، عصبی، عضلانی اسکلتی، مامایی، زنان، جنسی و روانی به خصوص افسردگی می شوند (۶). افسردگی نوعی اختلال روانی است که با احساس یأس و ناامیدی، ناراحتی، غمناک بودن، فقدان هر گونه انگیزه و امید و کاهش سطح اعتماد به نفس و بدبینی همراه است. این بیماری موجب کاهش عملکرد مفید افراد در هر رده سنی

سال قبل از حادثه تجاوز جنسی بود. در نهایت ۱۳۰ نفر در مطالعه وارد شدند. از آزمودنی‌ها خواسته شد تا پرسشنامه مربوط به مشخصات دموگرافیک را تکمیل کنند. به افراد اطمینان داده شد که اطلاعات محرمانه باقی خواهد ماند. سپس پرسشنامه سنجش افسردگی بک به آنان در پاکتی به همراه تمبر تحویل داده شد و از آنان درخواست گردید تا طی شش هفته بعد از تاریخ تجاوز آن را تکمیل نموده و به آدرس سازمان پزشکی قانونی مرکزی واقع در خیابان بهشت تهران پست نمایند.

پرسشنامه استاندارد بک مشتمل بر ۲۱ پرسش چهار گزینه‌ای است (۱۱). ویژگی‌های روان‌سنجی پرسشنامه افسردگی بک در ایران شامل ضریب آلفا ۰/۹۱ درصد، ضریب همبستگی میان دو نیمه ۰/۸۹ درصد و ضریب بازآزمایی به فاصله یک هفته ۰/۹۴ درصد است. آزمون بک یکی از معتبرترین آزمون‌های روانشناختی است و به نظر متخصصان در فرهنگ‌ها و محیط‌های گوناگون قابل کاربرد است. اعتبار این پرسشنامه از ۰/۹۰-۰/۷۰ درصد متغیر است. پرسش‌ها چهارگزینه‌ای داشته و از صفر تا سه نمره گذاری می‌شوند. حداقل نمره هر آزمودنی صفر و حداقل نمره ۶۳ است. نمرات ۰-۹ به عنوان وضعیت طبیعی، ۱۰-۱۹ افسردگی خفیف، ۲۰-۲۹ افسردگی متوسط، ۳۰-۳۹ افسردگی شدید و نمرات بیش از ۴۰ به عنوان افسردگی خیلی شدید در نظر گرفته شدند. داده‌ها توسط نرم‌افزار آماری SPSS-21 و با استفاده از فراوانی و درصد توصیف شدند.

یافته‌ها

از بین ۱۳۰ فرد مورد مطالعه، ۶۲ نفر (۴۷/۷ درصد) دچار اختلال

استفاده از خدمات و سرویس‌های پزشکی کاهش پیدا می‌کند (۳). در ایران آمار و اطلاعات دقیقی از شیوع سوء رفتارهای جنسی و تجاوز در دست نیست. این مطالعه به منظور تعیین افسردگی در زنان قربانی تجاوز جنسی مراجعه کننده به مراکز پزشکی قانونی شهر تهران انجام شد.

روش بررسی

این مطالعه توصیفی مقطعی روی ۱۵۰ زن شاکی از تجاوز جنسی مراجعه کننده به مراکز پزشکی قانونی شهر تهران به روش نمونه‌گیری در دسترس طی سال ۱۳۹۲ انجام شد.

پژوهشگر پس از اخذ موافقت‌نامه کتبی از مراکز پزشکی قانونی، مسئولین دانشکده پرستاری - مامایی دانشگاه علوم پزشکی تهران و کمیته اخلاق دانشگاه علوم پزشکی تهران، به مراکز پزشکی قانونی مراجعه و اهداف و ویژگی‌های مطالعه و مراحل انجام کار را شرح داد.

همه زنان شاکی از تجاوز جنسی مراجعه کننده به مراکز پزشکی قانونی شهر تهران وارد مطالعه شدند. قبل از شروع نمونه‌گیری رضایت کتبی از آزمودنی‌ها اخذ گردید. رخ دادن تجاوز جنسی به اقرار خود فرد بوده است.

معیار ورود به مطالعه شامل قربانی تجاوز جنسی بودن، گذشت شش هفته از وقوع تجاوز و داشتن سواد (برای تکمیل پرسشنامه) بود. معیار عدم ورود به مطالعه شامل سابقه اختلال شناخته شده روان‌شناختی قبل از تجاوز، عدم پاسخ به همه سؤالات پرسشنامه و متحمل شدن حوادث استرس‌آور (فوت اقوام درجه یک) طی یک

جدول ۱: توزیع فراوانی شدت افسردگی برحسب سن، شغل، وضعیت تاهل، میزان درآمد و تحصیلات زنان قربانی تجاوز جنسی مراجعه کننده به مراکز پزشکی قانونی تهران طی سال ۱۳۹۲

متغیر	شدت افسردگی		
	شدید تعداد (درصد)	متوسط تعداد (درصد)	خفیف تعداد (درصد)
سن (سال)	کمتر از ۲۰	۶ (۳۰)	۴ (۲۰)
	۲۰-۳۰	۷ (۲۰)	۱۵ (۴۴)
	بیش از ۳۰	۱ (۱۲/۵)	۵ (۲۵)
شغل	خانه دار	۷ (۵۳)	۵ (۳۸)
	بیکار	۲ (۱۴)	۸ (۵۷)
	محصل یا دانشجو	۱ (۴۲)	۵ (۳۱)
وضعیت تاهل	کارمند	۶ (۶۰)	۳ (۳۰)
	آزاد	۳ (۵۰)	۲ (۳۳)
	مجرد	۳ (۱۶)	۶ (۳۱)
وضعیت تاهل	متاهل	۱۶ (۵۴)	۵ (۱۶)
	مطلقه	۱ (۷۷)	۲ (۱۵)
	ناکافی	۱۳ (۴۸)	۸ (۲۹)
میزان درآمد	نسبتاً ناکافی	۳ (۲۰)	۷ (۴۷)
	کافی	۱ (۱۳)	۵ (۲۵)
	بیشتر از نیاز روزمره زندگی	۱ (۸)	۷ (۵۸)
سطح تحصیلات	بیسواد و ابتدایی	۲ (۲۳)	۴ (۴۴)
	راهنمایی و دیپلم	۴ (۱۷)	۷ (۳۰)
	فوق دیپلم و لیسانس	۲ (۹)	۱۳ (۶۲)
	فوق لیسانس و بالاتر	۱ (۱۲)	۲ (۲۲)

در مطالعه Johnson و همکاران در آمریکا عوامل پیش‌بینی کننده افسردگی در زنان تحت سواستفاده جنسی در دوران کودکی بررسی و تهدید به کشته شدن دیگری در صورت نافرمانی از رابطه جنسی و آسیب دیدن در حین رابطه دارای بالاترین ارتباط معنی‌دار بین عوامل مرتبط با بروز افسردگی تعیین گردید (۹).

مطالعه Ullman و همکاران برای تعیین نقش تجاوز بر عوامل خطر اختلال استرس پس از تروما و افسردگی شدید انجام شد و آسیب دیدن در حین تجاوز دارای بیشترین ارتباط برای رخ دادن افسردگی تعیین گردید (۱۰).

با توجه به شیوع نسبتاً بالای افسردگی در قربانیان تجاوز جنسی پیشنهاد می‌شود در مراکز پزشکی قانونی افراد مستعد برای ابتلا به افسردگی شناسایی شده و برای مشاوره ارجاع داده شوند.

از محدودیت این مطالعه می‌توان به شناسایی افراد افسرده با استفاده از پرسشنامه بک بدون همکاری با روانشناس یا روانپزشک اشاره نمود.

نتیجه‌گیری

نتایج این مطالعه نشان داد که تقریباً نیمی از قربانیان تجاوز جنسی به افسردگی بعد از تجاوز جنسی مبتلا شده‌اند.

تشکر و قدردانی

این مقاله حاصل پایان‌نامه خانم بهاره متقی دستنانی برای اخذ درجه کارشناسی ارشد در رشته مامایی از دانشکده پرستاری مامایی دانشگاه علوم پزشکی تهران بود.

افسردگی بودند. از این میان میزان افسردگی خفیف، متوسط و شدید به ترتیب در ۳۶ نفر (۵۸ درصد)، ۱۷ نفر (۲۷/۵ درصد) و ۹ نفر (۱۴/۵ درصد) از آزمودنی‌ها مشاهده شد. افسردگی بسیار شدید در هیچ کدام از افراد مورد مطالعه دیده نشد.

بیشترین سن افراد مورد مطالعه بین ۲۰ تا ۳۰ سال بود و در این گروه نیز بیشتر افراد به افسردگی خفیف مبتلا بودند. شغل بیشتر شاکیان دانشجوی و یا محصل بود و در این گروه بیشتر افراد به افسردگی شدید مبتلا بودند. بیشتر شاکیان متأهل بودند از درجات بیشتری از افسردگی شدید رنج می‌بردند. درآمد بیشتر شاکیان ناکافی و بیشتر افراد این گروه از افسردگی شدید رنج می‌بردند. تحصیلات بیشتر آنها راهنمایی تا دیپلم بود و بیشتر افراد این گروه از افسردگی متوسط رنج می‌بردند (جدول یک).

بحث

با توجه به نتایج مطالعه حاضر ۴۷/۷ درصد از قربانیان تجاوز جنسی افسرده بودند که از میانگین مطالعه Zinzow و همکاران (۳۰ درصد) (۸) بیشتر است. بیشتر قربانیان مطالعه حاضر دارای افسردگی خفیف (۵۸ درصد) بودند. با گذشت زمان شدت افسردگی می‌تواند بیشتر شده و در صورت عدم مداخله به موقع منجر به عوارض سوء گردد. از طرفی ۴۲ درصد از آزمودنی‌ها دارای افسردگی متوسط تا شدید بودند. گروه‌های محصل یا دانشجوی، متأهل و با درآمد ناکافی دارای بیشترین فراوانی از لحاظ بروز افسردگی شدید بودند.

References

- Yeater EA, O'Donohue W. Sexual assault prevention programs: current issues, future directions, and the potential efficacy of interventions with women. *Clin Psychol Rev.* 1999 Nov;19(7):739-71.
- Grubb A, Turner E. Attribution of blame in rape cases: A review of the impact of rape myth acceptance, gender role conformity and substance use on victim blaming. *Aggress Violent Behav.* 2012 Sep-Oct; 17(5): 443-52. doi:10.1016/j.avb.2012.06.002
- Lynch VA, Duval JB. *Forensic Nursing Science.* 2nd ed. New York: Mosby Company. 2011; pp: 283-85.
- Resnick H, Acierno R, Waldrop AE. Randomized controlled evaluation of an early intervention to prevent post-rape psychopathology. *Behav Res Ther.* 2007 Oct; 45(10): 2432-47. doi: 10.1016/j.brat.2007.05.002
- Mirzaei J, Khodaei M R, Mohammadkhani P. [Effect of sexual violence in appearance of post traumatic stress disorder (PTSD)]. *Journal of Rehabilitation.* 2007; 7(4): 65-74. [Article in Persian]
- Olshen E, McVeigh KH, Wunsch-Hitzig RA, Rickert VI. Dating violence, sexual assault, and suicide attempts among urban teenagers. *Arch Pediatr Adolesc Med.* 2007 Jun;161(6):539-45.
- Noorbakhsh P. [The effects of physical activity on the level of depression in female students of Shahid Chamran University in Ahvaz]. *Harkat.* 2014; 21: 79-96. [Article in Persian]
- Zinzow HM, Resnick HS, McCauley JL, Amstadter AB, Ruggiero KJ, Kilpatrick DG. The role of rape tactics in risk for posttraumatic stress disorder and major depression: results from a national sample of college women. *Depress Anxiety.* 2010 Aug; 27(8):708-15. doi: 10.1002/da.20719.
- Johnson DM, Pike JL, Chard KM. Factors predicting PTSD, depression, and dissociative severity in female treatment-seeking childhood sexual abuse survivors. *Child Abuse Negl.* 2001 Jan; 25(1):179-98.
- Ullman SE, Filipas HH, Townsend SM, Starzynski LL. Correlates of comorbid PTSD and drinking problems among sexual assault survivors. *Addict Behav.* 2006 Jan;31(1):128-32.
- Rafati F, Pilevarzadeh M, Mohammadi Solimani M, Salari S, Pormehr A. [Relationship between BMI and mental health in nursing students of Jiroft]. *Iran J Endocrinol Metab.* 2012 Jul; 14(2): 135-41. [Article in Persian]

Short Communication

Prevalence of depression among women complaining of rape in Tehran, Iran (2013)

Motaghi Dastenaie B (M.Sc)^{*1}, Reisi Z (M.Sc)², Asefi F (M.Sc)², Poorbakhtiar M (M.Sc)²

¹Midwifer, Academic Instructor, Department of Midwifery, Faculty of Nursing and Midwifery, Shahrekord University of Medical Science, Shahrekord, Iran.

Abstract

Background and Objective: Sexual abuse including rape is a serious problem in one society. One of the serious consequences of rape is depression. This study was done to determine the prevalence of depression among women complaining of rape in Tehran, Iran (2013).

Methods: This descriptive study was carried out on 130 rape victims whom referred to the legal medicine center in Tehran, Iran during 2013. Beck questionnaire scale was used to determining of depression among women.

Results: The age range of 57% of victims of rape was between 20-30 years old. 48% of victims of rape were married. The rate of depression in victims of rape was 47.7%. Low, moderate and severe of depression was observed in 58%, 27.5% and 14.5% of the victims, respectively.

Conclusion: High prevalence of depression was determined in victims of rape in Tehran, Iran.

Keywords: Rape victim, Depression, woman, Iran

* **Corresponding Author:** Motaghi Dastenaie B (M.Sc), E-mail: bahar_m6871@yahoo.com

Received 28 Apr 2015

Revised 22 Nov 2015

Accepted 27 Feb 2016